

Posudek disertační práce

Autor: **Mgr. Jan Šamánek** (doktorand – Právnická fakulta Univerzity Karlovy)

Téma: **Lidskoprávní aspekty svobod pohybu v judikatuře ESD** (170 stran, 2012)

Školitel: **doc. JUDr. Richard Král, Ph.D., LL.M.** (katedra evropského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, Praha)

Název práce naznačuje poněkud širší pojetí tématu, než kterému byla disertační práce nakonec věnována. Tématem se stalo během posledních let poodhalené napětí mezi základními hospodářskými svobodami Evropské unie a právem na sociální ochranu zaměstnanců v podobě kolektivního vyjednávání a jeho nástrojů, včetně stávek a blokád. Práce sice občas zmiňuje jiné případy napětí mezi lidskými právy a základními svobodami – třeba svobody shromažďování, uvádí je však jen jako podobnost.

Takové téma je nicméně bezpochyby pro kvalifikační práci včetně práce disertační nosné. Oceňuji, že autor zůstává zdrženlivý a nesklouzává – jak by se mnohdy dalo očekávat – do bagatelizace sociálních práv a demonizace kolektivního vyjednávání neoliberální rétorikou.

Podstatnou částí práce je připomínání tří rozsudků Soudního dvora Laval, Viking a Rüffert. Toto připomínání je poměrně rozsáhlé. Přes šedesát stran představují rekapitulace těchto tří rozsudků z posledních necelých deseti let. Autor vždy uvádí stanoviska generálních advokátů a potom následně rozsudek.

Rekapitulace rozsudků a jim předcházejících stanovisek generálních advokátů by byla vydařenější, kdyby byly více porovnávány jednotlivé argumenty. Čtenáři se může také vytráčet ze zřetele podpůrný a pomocný význam stanovisek generálních advokátů. Jistě, tato stanoviska jsou jako rozsáhlejší a propracovanější zajímavým zdrojem výkladu práva Evropské unie, ovšem pokud Soudní dvůr nerozhodne věc zjevně odlišně či pokud nejsou patrné důvody jeho mlčení. Ve všech uvedených případech se generální advokáti se senáty Soudního dvora viditelně méně či více rozcházel.

Teprve následuje hodnocení jednotlivých rozsudků, a to při využívání dohledané odborné literatury. Autor dochází zde stejně jako v závěru práce k mínění převládajícímu, že Soudní dvůr sice uznal uvedená sociální práva jako základní, nicméně je vyložil úzce a zjevně upřednostňoval základní hospodářské svobody.

Kapitola práce věnovaná základním právům se poněkud odklání od tématu. Autor se zde problematice zohledňování základních práv v právu Evropské unie, resp. Evropských společenství, vrcholící v obšírné zvažování připojení struktury jako smluvní strany Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (str. 100-112). Tato tematika je jistě rovněž zajímavá a bezpochyby vhodná pro zpracování různými kvalifikačními pracemi, s naším tématem však souvisí jenom volně, už proto, že tento evropský kodex lidských práv je velmi skoupý na sociální práva, zde je významná nejudikovaná Evropská sociální charta. Nedostatek souvislosti s problematikou střetu sociálních práv a základních hospodářských svobod vyniká například na uvádění úvah o zapojení Evropské unie do soudnictví Rady Evropy.

Vyvažování sociálních práv a základních svobod v Evropské unii je bezpochyby podstatou problému. V tomto věnované závěrečné kapitole však na některých místech postrádám odpovídající literární zázemí, například ohledně problematiky spravedlnosti a efektivity.

Poněkud jsem zapochyboval o metodologii práce. Dovedu si představit, že by úvodem práce velmi stručná rekapitulace uvedených rozsudků jako impulsu pro uvažování. Především ale východiskem podle mého mínění mělo být připomenutí si vývoje práva kolektivního vyjednávání včetně kolektivních smluv jako jeho příznivého výsledku při neúčasti části

sektoru a nástrojů nátlaku jako jsou stávky – na národní zákonné a posléze ústavní úrovni a mezinárodní úrovni – včetně práva Mezinárodní organizace práce a Organizace Spojených národů – tedy globálních paktů o základních právech a mezinárodních smluv, dále práva Rady Evropy, významu příslušných klausulí Listiny (Charty) základních práv Evropské unie a alespoň připomenutí jednotlivých modelů řešení střetů ve vybraných evropských státech včetně těch dotčených rozsudky.

Dále bylo určitě žádoucí věnovat pozornost hospodářským příčinám střetů, které vedly k uvedeným rozsudkům Soudního dvora, tedy mzdové konkurenci po vstupu chudších nových členských států do Evropské unie. Tato konkurence je přijímaná u mezinárodně obchodovaného zboží, v rámci svobody usazování a volného pohybu kapitálu se do značné míry uznává stěhování za výhodnějšími podnikatelskými podmínkami, sporná nicméně pochopitelně je u služeb spojených s příjezdem poskytovatele a jeho zaměstnanců.

V disertační práci se obtížně hledá uvědomění si, že opatření uplatňovaná bohatšími starými členskými státy chrání domácí srovnatelné pracovníky, nikoli nově příchozí pracovníky, zaměstnavatele či odběratele výsledků jejich práce.

V této souvislosti mrzí nepřítomnost vysvětlení původu, smyslu, okolností a podoby směrnice 96/71/ES, která představuje vstupu středo- a východoevropských států předcházející kompromis tehdejších bohatších (zejména Německo) a chudších členských států (např. Portugalsko), který již při svém vzniku byl hodně debatován nejen jako politicky sporná legislativa, ale také jako úprava omezující možné účinky uvolněného obchodu službami. To by ostatně vysvětlilo zmiňovaný restriktivní výklad této směrnice studovanými rozsudky Soudního dvora.

Škoda, že práce opomíjí české poměry. Česká republika je v tomto ohledu přechodová země. Je prostředím uplatňování zahraničních pracovníků (včetně nelegální imigrace a zaměstnávání načerno), tak prostředím, jehož podnikatelské subjekty mohou působit v západoevropských zemích a ocitát se tak v situacích řešených studovanými rozsudky. České právo sice kolektivní vyjednávání včetně nátlakových akcí připouští, zároveň čelí ale značné společenské, politické a dokonce právní delegitimizaci, přičemž západoevropské poměry jsou stěží představitelné.

Disertační práci by učinilo přehlednější podrobnější členění. Vždyť některé pasáže jsou nečleněné, přestože zabírají až desítku stran. Nevylučuji nicméně, že autor cítil potřebu vyhovět tlaku na omezení složitosti členění.

Předloženou disertační práci lze nicméně stále považovat za prozkoumání zajímavé problematiky práva Evropské unie v prostředí členských států, založené na zpracování odpovídajícího objemu literatury a dalších pramenů.

Předložená disertační práce je srozumitelná, nenacházím v ní kritické množství stylistických či gramatických chyb.

Při obhajobě bych doporučoval zaměřit se na zakotvení práva na kolektivní vyjednávání, stávku a další nátlak jako nástroj v protestu ve světových, evropských a národních kodexech základních práv. Dále by mohlo být užitečné věnovat se vysvětlení, zda český právní rámec může vyvolávat srovnatelné problémy.

Předložená disertační práce splňuje přes výše uvedené výhrady, mezi kterýmiž některé opravdu vyvolávaly úvahy ji vrátit k přepracování, předpoklady kladené na tento druh kvalifikačních prací. Doporučuji ji proto k obhajobě. Kdyby se nicméně hodnotila, navrhoval bych její hodnocení nižšími známkami (3, resp. D-E)

V Brně dne 3. září 2012

doc. JUDr. Filip Křepelka, Ph.D.